

Pastier bez biskupskej palice. Svätý Severinus a jeho pôsobenie v Noricu a v Raetii v druhej polovici 5. st. podľa Eugippia

Emanuel Jirkal

Jirkal, E.: Pastier bez biskupskej palice. Svätý Severinus a jeho pôsobenie v Noricu a v Raetii v druhej polovici 5. st. podľa Eugippia. In: *Ostium*, roč. 16, 2020, č. 4.

Shepherd without a crosier. Saint Severin and his activity in Noricum and Raetia in the second half of the 5th century according to Eugippius

The Catholic Church was gaining more significance in the second half of the 5th century in the Western Roman Empire and in many places, especially on the periphery of the empire and in Gallus, it even replaced the state administration. In addition to their duties within the pastoral care and administration of ecclesiastical property, the bishops began to take care of the affairs of the cities and their agricultural background. They provided food for their community, negotiated with the enemies and ensured peace or made various agreements with the Germanic tribes to make the life of Romans easier. Among such men, although without a pastoral staff, what means without holding a church office, belonged St. Severinus who had been taking care of his herd in various ways in the province of Noricum and the adjacent Raetia for several decades until he passed away.

Keywords: Late Antiquity, Noricum, holy man, Severinus, barbarians

Postavenie biskupa^[1] v rámci svojich spoločenstiev v neskorej antike bolo postupom doby čoraz dôležitejšie a narastal počet povinností, ktorými sa biskup musel zaoberať. V niektorých oblastiach rímskeho impéria dokonca postupne preberal aj mnohé funkcie štátnej správy, ktorá sa z tejto oblasti rok za rokom vytrácala, ako nám ukazuje príklad Gallie.^[2] Veľmi podobná situácia, ak nie ešte horšia, nastáva tiež v hornodunajskej oblasti v priestore Pannonie, Norica a Raetie.^[3] O vývoji v tomto priestore máme len málo informácií, výnimku z tohto stavu predstavuje životopis svätého Severina, ktorý nás informuje o udalostiach vyše troch desaťročí, od polovice päťdesiatych rokov do konca osemdesiatych rokov 5. st. n. l.

Autorom tohto spisu je Eugippius, opát severínovského kláštora v Castellum Lucullanum pri Neapoli v Itálii. Podľa svojich vlastných vyjadrení dostal podnet k spisaniu svätcovho životopisu v roku 509 a dokončil ho za dva roky, teda v roku 511. Následne ho poslal Paschasiovi, diakonovi v Ríme, ktorého si veľmi vážil, aby jeho dielo zhodnotil.^[4] Spis teda vznikol takmer tridsať rokov po udalostiach, ktoré opisuje, čo znamená síce, že nevznikal súčasne s dejmi, ktoré sa odohrávajú na jeho stránkach, napriek tomu je časový odstup minimálny a dielo napísal človek, ktorý bol svedkom a účastníkom dejov vyskytujúcich sa na jeho posledných stránkach.^[5] To ho radí k mimoriadne dôležitým textovým svedkom daného obdobia v okrajovej oblasti Rímskej ríše na jej severných hraniciach v posledných fázach jej existencie v tomto priestore.^[6]

O autorovi vieme len tie informácie, ktoré nám podáva sám na stránkach svojich diel a korešpondencie. Eugippius sa narodil niekedy po roku 465, zrejme niekde v oblasti medzi Alpami a Dunajom. Ako mladík zrejme spoznal starca Severina a po jeho smrti v roku 482 vstúpil do kláštora založeného Severinom v Lauriacu. V roku 488 sa napokon s celým osadenstvom kláštora presťahoval do Talie, kam mnísi so sebou zobrali tiež Severinove pozostatky.^[7] Eugippius bol mimoriadne vzdelaný a zanechal po sebe viaceré diela, ako boli *Excerpta ex operibus sancti Augustini* - výpisky z diela Aurelia Augustina, biskupa z Hippo Regius a *Regula* - pravidlá života pre mníchov v severinovskom kláštore. Eugippius zomiera niekedy po roku 533, ako vyplýva z jeho korešpondencie, v ktorej sa spomína Belisariova výprava do Afriky proti Vandalom, ktorá sa uskutočnila práve v tomto roku.^[8]

Historické pozadie

Historické pozadie činnosti Severina z Norica môžeme otvoriť v roku 453, v ktorom zomiera hunský kráľ Atilla, tvorca veľkej ríše zloženej z konglomerátu mnohých kmeňov a etník. Po jeho smrti prepukajú v priestore stredného a horného Dunaja trenice a spory, najskôr medzi jeho synmi, ktorí súperia vzájomne o otcovo dedičstvo a vzápätí sa mnohé kmene rozhodnú vymaniť z hunského područia. Situácia vrcholí vojensky v bitke pri rieke Nedao v roku 455, v ktorej Huni so spojencami, ktorí im ešte zostali verní, utrpeli porážku a hunská ríša sa definitívne rozpadla. Víťazi bitky pri rieke Nedao zostali usídlení za dunajskými hranicami Rímskeho impéria, kým porazení sa museli presunúť na územia rímskych provincií. Gepidi, hlavná sila protihunskej koalície, sa rozprestierali na brehoch rieky Tisy s presahom ďalej na východ do Sedmohradska a k dolnému Dunaju. Medzi Dunajom a Tisou sídlili Skíri a vedľa nich Sarmati. Južne od Dunaja v Pannonii sa usadili Góti pod vedením Valamira, Thiudimera a Vidimira, teda náčelníkov z generácie pred Theoderichom Veľkým, svoju moc však presadzovali hlboko do Norica Mediterranea. Góti predstavovali pre provinciálov veľkú hrozbu až do roku 473, kedy sa presunuli do balkánskeho priestoru.^[9]

Herulovia mali svoje sídla na južnej Morave a po oboch brehoch rieky Moravy až k jej ústiu do Dunaja. Na západ od nich a na sever od Dunaja (v dnešnom dolnom a hornom Rakúsku) sa rozprestieralo Rugijské kráľovstvo, ktorého moc siahala hlboko na juh na územie provincie Noricum Ripensis. Hoci boli v postavení rímskych federátov, to znamená ríšskych spojencov, ktorí mali chrániť pohraničné oblasti, podobne ako aj iné kmene Germánov, nie vždy vystupovali ako spojenci a využívali každú príležitosť pre vlastné obohatenie sa na úkor provinciálov. Často prepadali územie Norica a odvádzali všetko to, na čo natrafili a čo nebolo skryté v bezpečí za hradbami. Okrem priamych nájazdov za korisťou využívali Rugiovia tiež inštitút platenej ochrany pre viaceré mestá, ktoré za pokojné nažívanie so svojimi susedmi platili poplatky, alebo sa ako ochrancovia priamo do daného mesta nastahovali namiesto už neexistujúcich rímskych vojenských jednotiek, čo viedlo k výraznému zneužívaniu situácie zo strany Rugiovia.^[10] Poznáme aj mená rugijských panovníkov, pretože sú zaznamenané v Severinovom životopise. Spočiatku sedel na tróne Flaccitheus,^[11] po ňom nastúpil jeho syn Feletheus,^[12] nazývaný Feva, ktorý mal za manželku Giso z rodu Amalovcov, príbuznú Theodericha Veľkého. Táto rugijsko-gótska aliancia nastáva po roku 470, po víťazstve Gótov pri rieke Bolia v hornej Pannonii nad koalíciou susedných germánskych kmeňov.^[13] Flaccitheus mal ešte druhého syna Ferderucha,^[14] pod ktorého spadali niektoré mestá v Noricu, ktoré mu boli poplatné. Po Flaccitheovej smrti sa kráľom stáva okolo roku 475 Feletheus. Feletheus mal syna Frederica,^[15] ktorý po roku 482 zabil Ferderucha, čo snáď súviselo s pravidlom seniorátu v systéme nástupníctva v Rugijskom kráľovstve. Rugiovia sa potom zapojili do celoriíšskej politiky, pričom sledovali vlastný cieľ - vystahovanie sa do Talie. Podnet im dal rímsky cisár Zenon, ktorý ich chcel využiť vo svojom boji proti Odoakerovi, kráľovi Talie, pretože Odoaker podporoval v ríši protizenonovskú opozíciu. Než však stihli Rugiovia zareagovať, napadol ich Odoaker a v roku 487 ich porazil. Feletheus a Giso padli do zajatia a Odoaker ich dal popraviť. Keďže prežil ich syn Fredericus, ktorému sa podarilo uniknúť pred nepriateľmi a ktorý sa vrátil na rugijské územie, Odoaker poslal nové vojsko na čele so svojím bratom Onoulfom (Hunvulfom), ktoré definitívne vyvrátilo Rugijské

kráľovstvo v roku 488. A napriek tomu, že Fredericus znova prežil, odišiel na Balkán a v hornodunajskom priestore sa už presadiť nepokúšal.[16]

Západorímska prítomnosť v hornom a stredodunajskom priestore bola mimoriadne slabá a spomenuté kmene využívali každú príležitosť na koristnícke nájazdy na územie ríše, kde do veľkej miery ohrozovali životy a majetok provinciálov. Z východu to pre Noricum platí najmä pre Gótov a Herulov a pre Noricum a Raetiu Secundu zo severu pre Rugiovcov, ale aj Alamannov a Duryňkov.[17] O tom, že západorímsky dvor strácal svoje pozície v tejto časti ríše, svedčí aj tá skutočnosť, že zmluvu, podľa ktorej sa Góti mohli usadiť v Panonii, dohodli s cisárom z východnej časti ríše, s Markianom.[18] Západorímska prítomnosť v tomto priestore narastala s nástupom agilného cisára Maioriana na západorímsky trón v roku 457, ktorý v následnom roku naverboval mnohé jednotky práve z etník pobývajúcich pri Dunaji do plánovanej výpravy proti Vandalskej ríši. Maiorianovo vojsko posilnili Góti, Rugiovia, Svébi a pohraničné rímske jednotky.[19] Maiorianova výprava však dopadla žalostne. Vandali zničili jeho flotilu ešte v hispánskych prístavoch a najmocnejší muž západu, veliteľ vojsk – *magister militum a patricius* Flavius Ricimer, dal následne cisára v roku 461 popraviť.[20]

Nová kapitola vo vzťahoch ríšskeho centra k okrajovým oblastiam nastáva nástupom cisára Anthemia na západorímsky trón v roku 467, ktorý už mal za sebou kariéru úspešného vojvodu, počas ktorej viackrát bojoval proti amalovským Gótom. Hneď v tomto roku zasiahol proti Gótom útočiacim na Noricum Mediterraneum veliteľ vojsk Ricimer. Jeden z útočiacich hufov Gótov prenikol hlboko do provincie a obliehal jej hlavné mesto Tiburniu/Teurniu. Nedokázali ju však dobyť, tak napokon za výkupné okrem iného v podobe nazhromaždeného šatstva odtiahli, čo si získalo ohlas aj v Ríme.[21] Etablovanie Gótov v Panonii a ich prenikanie do Vnútrozemského Norica zároveň preťalo spojenie medzi Dunajom a Italiou po jantárovej ceste, na čo sa Severinovi sťažoval kráľ Rugiovcov Flaccitheus. Flaccitheus vypravil vyslancov ku Gótom, ktorí mu však prechod nepovolili.[22] O prechod cez územie Gótov sa pri ich zaneprázdnení bojami okolo Tiburnie/Teurnie alebo s Hunmi, ktorí sa Gótom snažili znova ovládnuť, pokúsil kráľ Svébov Hunimund sídliači niekde na sever od Gótov, v severozápadnom cípe Pannonie a na severnej strane Dunaja. Keď sa Svébi vracali po úspešnej koristníckej výprave do Dalmácie, odohnali tiež nestrážené gótske stáda, na čo Góti vzápätí Svébov spomalených množstvom koristi napadli a porazili pri *lacus Pelso* – pri jazere Balaton. Porážka bola tvrdá. Svébov, ktorí v boji nepadli, Góti zajali aj s ich kráľom. Thiudimer nechcel zhoršiť gótske postavenie zabitím Hunimunda, tak s ním uzatvoril spojenectvo. Hunimud ho však nemienil dodržať a hneď začal vytvárať protigótsku koalíciu.[23] Spojili sa do nej Skíri, bojovníci svébskeho alebo herulského Alaricha, Sarmati a gepidské a rugijské oddiely. Bitka medzi touto koalíciou a Gótmami sa odohrala na rieke Bolia v roku 469/470 a Góti v nej zvíťazili a koalíciu rozprášili. V zime 269/270 napadli Góti Svébov na ich vlastnom území, ktoré vyplienili.[24]

O udalostiach v Panoniách, v ktorých vystupujú najmä Góti, sa venujem najmä z toho dôvodu, že vyvolali reťazovú reakciu, ktorá sa následne výrazne prejavila v Noricu a Raetii Secunde. Porazené kmene a vojenské jednotky v bitke pri rieke Bolia sa vybrali hľadať svoje nové pôsobisko ďaleko od stredného Dunaja. Skírom padol v boji kráľ Edeca a jeho synovia sa so svojimi družinami vybrali smerom na juh, starší Hunulf na juhovýchod do východorímskych služieb a mladší Odoaker na juhozápad do Italie. S ním okrem Skírov odišla tiež časť Herulov a Rugiovcov. Počas svojej cesty navštívil Odoaker vo Favianis Severina, ktorý mu predpovedal skvelú budúcnosť.[25] Odoaker sa nakoniec vypracoval po odstránení Oresta a zosadení jeho syna, posledného západorímskeho cisára Romula Augusta, na vládcu Italie a v tejto pozícii sa v roku 488 postaral o presídlenie časti rímskej populácie z Norica do Italie. Z Pannonie odchádza po týchto porážkach aj Hunimund so svojimi Svébmami a to smerom na západ, kde sa pridáva k Alamannom. Niekedy medzi rokmi 476 a 480 sa znovu objavuje v hornodunajskom priestore a podarilo sa mu dobyť mesto Batavis v Raetii Secunde.[26]

Alamanni sú ďalšie etnikum, ktoré žije na hraniciach ríše na hornom Dunaji a ako ostatné germánske

kmene aj oni využívajú územia impéria na prílepkovanie či už získavaním koristi, alebo zajímaním provinciálov, ktorých odvliekli ako otrokov. Tlak Alamannov rástol od roku 476 a Rimania boli nútení postupne opustiť kastely a mestečká na hornodunajskom limite a sťahovať sa do opevnených miest v Noricu. Oddiely Alamannov vtrhli až do Vnútrozemského Norica kde plienili a rabovali. Bližšie informácie nám podáva práve *Vita Severini*, kde sa hovorí o ohrození Batavis alamanským kráľom Gibuldóm a o Severinovom vyjednaní prímeria, čo sa udialo po roku 476, ešte pred Hunimundovým prepadom Batavis. Batavis nakoniec zničili noví nájazdníci, Thuringovia, ktorí sem prenikli okolo roku 480. Nenašli tu však už mnoho obyvateľov, lebo väčšina z nich sa presťahovala do Lauriaca. Niekedy v tejto dobe Heruli prepadli a zničili mesto Ioviacum, ležiace na Dunaji medzi Batavis a Lauriacom a odvliekli so sebou veľa zajatcov.[27]

Germánske koristnícke nájazdy a zajímanie obyvateľstva nenapomáhali hospodárskej situácii, ktorá nebola vôbec ružová, naopak mnohí ľudia trpeli núdzou a občas aj hladovali.[28] Kontakty s jadrom ríše bolo nestále, viazli dodávky napríklad dôležitého oleja a tak sa provinciáli snažili o široké hospodárske a obchodné kontakty s germánskymi susedmi, ku ktorým potrebovali od Rugiov povolenie. Pri obchodovaní sa využívali pravidelne konané týždenné trhy na barbarskom brehu Dunaja.[29] Čo sa týka náboženských pomerov rímski provinciáli boli katolíckeho vierovyznania a o vysokom stupni christianizácie svedčia cirkevné stavby a cirkevné funkcie vo viacerých mestách v Noricu a Raetii II.[30] O vysokom stave kristianizácie hovorí aj tá skutočnosť, že Eugippius nikde nespomína Severinovú misionársku činnosť.[31]

Rugiovia a Góti boli ariáni, ktorí vnímali inak učenie o Božskej trojici, neuznávali rovnakú podstatu medzi Božskými osobami a Ježiša Krista a Ducha svätého vnímali ako podriadených Bohu Otcovi. Niektoré germánske kmene ako Herulovia a Alamanni boli ešte vyznávačmi tradičných božstiev. Napriek týmto rozdielom však Rugiovia neboli nepriateľmi katolíkov. K excesom prichádzalo len ojedinele, napr. keď sa Feletheova manželka Giso snažila niekoľkých zajatých katolíkov prekrstiť ariánskym krstom, ako sa to dialo napr. vo Vandalskom kráľovstve, v čom jej zabránil Severinov vplyv na jej manžela, alebo keď pohanskí Herulovia obesili presbytera z Ioviaca na kríži v akte pohanského obetného rituálu.[32]

Severinus - pastier bez biskupskej palice

Uprostred týchto udalostí sa náhle objavuje záhadná postava Božieho služobníka Severina, ktorý výrazne zasiahol do dejín posledných desaťročí existencie Rímskeho impéria v hornodunajskom priestore. Pri stanovení dát jeho života sa môžeme oprieť o presnú dátáciu jeho smrti u Eugippia, ktorá nastala 8. 1. v roku 482. Naopak o narodení a ani o presnom čase jeho príchodu do Norica nám jeho životopisec nič nehovorí. Jeho príchod k Dunaju sa tak datuje len približne podľa udalostí zaznamenaných v Eugippiovom diele. Severinov príchod a datovanie niektorých udalostí spadá do obdobia rokov 455 až 467, pričom zemetrasenie spomínané v meste Commagenis v 2. kapitole s veľkou pravdepodobnosťou môžeme spojiť s tým, ktoré zničilo mesto Savaria dňa 7. 9. v roku 456. Väčšina udalostí v Severinovom životopise sa však odohráva medzi rokmi 467 a jeho smrťou v roku 482.[33]

Pri jeho zhodnotení ako pastiera stáda si najskôr uvedme niektoré dôležité faktory, ktoré určovali pozíciu biskupa v neskorej antike. Jedným z významných faktorov bol sociálny pôvod biskupa, od ktorého záviselo tiež jeho vzdelanie. Vzdelanie bolo potrebné pre správu narastajúceho majetku, ktorý podliehal správe biskupa. Tu samozrejme záležalo na meste a oblasti, v ktorej sa biskupstvo nachádzalo. Veľmi bohaté boli cirkevné spoločenstvá vo veľkých metropolách a veľmi chudobné naopak tie, ktoré sa nachádzali v lokalitách na periférii ríše. Zároveň k úlohám pastiera/biskupa patrilo veľa činností, ktoré mal biskup na starosti a musel zabezpečiť ich vykonanie. Okrem spravovania majetku, hlavná náplň biskupovej služby spočívala v pastorácii a charite, na ktorú sa vynakladalo veľké percento príjmov cirkvi a v zaopatrovaní núdzných.[34]

Otázka Severinovho pôvodu zamestnávala už jeho súčasníkov a potom aj celé generácie moderných bádateľov, pričom sa ich názory na možnosti vysledovať Severinov pôvod diametrálne líšia. Spomeňme aspoň hlavné tendencie pri snahe objasniť Severinov pôvod a spoločenský stav, z ktorého mohol pochádzať. Extrémne pozície v bádani predstavujú názory R. Nolla a F. Lottera, z ktorých sa prvý domnieval, že Severinus bol prostý mních a druhý si naopak myslel, že Severinus patril k najvyššej ríšskej vrstve, a že bol dokonca konzulom na západe ríše v roku 461. Podľa I. Bónu sa zas Severinus ako vznešený Riman v kráľových službách pohyboval na dvore hunského vládcu Atillu.[35] Samotný Eugippius nám o jeho pôvode toho veľa neprezradil. Vo svojom úvodnom liste, v ktorom odporúča svoje dielo Paschasiovi, hovorí o rozhovore istého presbytera so Severinom o svätcovom pôvode. Severinus však odmieta prezradiť čokoľvek o svojom pôvode, pretože je podľa neho oveľa dôležitejšia snaha či až zápal po uskutočňovaní dokonalého života - *fervor perfectionis vitae*. Pri tejto snahe nie je vôbec dôležitý pôvod a predchádzajúce postavenie človeka, ale dôležitá je nebeská vlasť, do ktorej chce vstúpiť ako jej občan vykonávaním všetkého dobra s Kristovou pomocou.[36] Podstatná je tak len *nativitas caelestis* - narodenie sa pre nebeský život, čím sa myslí dôkladný obrat v živote človeka (*conversio*), ktoré však nemusí znamenať len prijatie kresťanskej viery. *Conversio* môžu zažiť aj kresťania, ktorí sa rozhodnú pre zásadnú zmenu vlastného života. K takémuto rozhodnutiu patrí tiež odstrihnutie sa nielen od svojho dovtedajšieho spôsobu života, ale aj od celej svojej minulosti, vrátane postavenia a pôvodu.[37] O udalostiach zo Severinovho života pred jeho príchodom do dunajských končín pridáva Eugippius už len informáciu o tom, že Severinus pochádzal z latinského prostredia a po svojom *conversiu* sa vydal na východ ríše, kde sa nejakú dobu snažil žiť na pustých miestach dokonalým životom. Božím nutkaním (*divina compulsione*) bol však z tejto želanej samoty poslaný k obyvateľom Norica, pričom na dlhej ceste zažil veľa nebezpečných situácií.[38]

Človek sa biskupom/pastierom svojho stáda mohol stať veľmi rôznorodým spôsobom, pričom dôležitú úlohu tu zohrávalo cirkevné spoločenstvo daného mesta. Ľud, t. j. cirkevné spoločenstvo zohrávalo pri výbere biskupa dôležitú úlohu, ktorá závisela od rôznych faktorov. Pri rôznych sporoch a nejasnostiach pri výbere nového biskupa pripadla práve ľudu najsilnejšia pozícia a práve on mal rozhodnúť o novom biskupovi. Po voľbe alebo výbere vhodného kandidáta sa na nasledujúcu nedeľu zišli biskupi z okolitých spoločenstiev a vysvätili ho za biskupa vkladáním rúk, čo mu malo zabezpečiť zostúpenie Ducha svätého.[39] Voľba a uvedenie biskupa do jeho úradu bývala niekedy veľmi búrlivá, ako ukazuje príklad voľby sv. Martina, ktorého si ľudia, členovia cirkevného spoločenstva, presadili v roku 371 napriek nesúhlasu okolitých galských biskupov.[40] Voľba biskupa prebiehala tiež v Noricu, ako vieme práve od Eugippia. Na biskupský stolec v Tiburnii/Teurnii sa voľbou obyvateľov dostal Paulinus.[41] V prípade Severina však tento krok nenastal, hoci Severinovi bola biskupská hodnosť ponúknutá, keď sa nachádzal v meste Lauriacum. On ju však veľmi rozhodne odmietol. Z dikcie textu nie je jasné, kto inicioval túto ponuku, je možné, že to boli obyvatelia nielen mesta Favianis, ale aj obyvatelia širšieho norického priestoru. Odmietnutie Severinus odôvodnil s tým, „že mu postačuje, že pripravený o vytúženú samotu prišiel na Boží popud do tejto provincie, aby žil uprostred početných zástupov utláčateľov.“ A nielenže neprijal hodnosť biskupa, ale zrejme nemal ani kňazské svätenie, pretože nikde v životopise ako kňaz nevystupoval a nebol ani len opátom, predstaveným svojej mníšskej komunity. Podľa Iana Wooda bol Severinus putujúcim svätým mužom.[42]

Dôležitou súčasťou ocenenia činnosti pastiera/biskupa je jeho oslovenie, v ktorom sa oslavujú jeho najdôležitejšie vlastnosti. Severinov obraz je jasne vyjadrený hneď na úvod v prvej kapitole, kde o ňom Eugippius hovorí: „Vtedy najsvätejší služobník Boží Severinus... žijúci podľa evanjelia a nauky apoštolov vyznačujúci sa zbožnosťou a čistotou mravov naplnil vo vyznávaní katolíckej viery konaním svätých skutkov ctihodné zaslúbenia.“[43] Ani v ďalšom texte svojho diela Eugippius vôbec nešetril prívlastkami vhodnými pre Božieho služobníka a Severinových prívlastkov podobného druhu v ňom nachádzame niekoľko desiatok. Tieto prívlastky majú podčiarknuť Severinov ideálny obraz

askétu a svätca a vždy stoja pri svätcovom mene. Podobné označenia viackrát Severinovo meno nahrádzajú. Atribút *sanctus* – svätý sa vyskytuje 48 krát z toho 25 krát *sanctus Severinus*, 8 krát samostatne *sanctus*, 15 krát v spojení *vir sanctus* – svätý muž. Atribút *beatus* – blahoslavený na 28 miestach, z toho *beatus* 17 krát a 8 krát *vir beatus*. Dvakrát sa vyskytuje *sanctissimus Severinus* – najsvätejší muž a 4 krát *beatissimus Severinus* – najblahoslavenejší Severinus. Tridsaťsedem krát sa stretávame so spojením *vir Dei* – Boží muž, na devätnástich miestach nachádzame označenie *servus Dei* – Boží otrok/služobník, rovnako tak na 19 miestach *famulus Dei* – Boží služobník. Jedenásťkrát sa vyskytuje *homo Dei* – Boží človek, 6 krát *famulus Christi* – Kristov služobník. Okrem toho ešte sa stretávame trikrát s označením *Christi servus* – Kristov otrok/služobník, po jednom výskyte máme *servus domini* – Pánov otrok/služobník, *fidelis servus* – verný otrok/služobník a *beatissimus vir* – najblahoslavenejší muž.[44]

Čo sa týka jeho dobrého vzdelania, to môžeme vydedukovať z jeho schopnosti viesť debaty s elitami či už rímskej alebo germánskej strany. Tieto informácie naznačujú jeho dobré rétorické vzdelanie a časté citovanie miest zo *Starého* a *Nového Zákona* zas predpokladá jeho veľmi dobrú znalosť Svätého písma.[45]

Dôležitým atribútom pastiera/biskupa je jeho zdržanlivosť a schopnosť pomáhať druhým. Eugippius vyzdvihuje u Severina jeho zdržanlivosť a odriekanie. Býval vraj v skromnom príbytku (*in cellula parva*) v malej cele neďaleko mesta Favianis, kde sa hojne modlil, ale zároveň sa nevyhýbal ľuďom, ktorí stáli o jeho prítomnosť. Telo si podroboval neustálym pôstom, zásadne chodil bosý a to aj v tuhých zimách, pri ktorých zamrzal aj Dunaj a venoval sa odriekaniu. Ako lôžko mu slúžila tvrdá deka zo srsti, ktorú mal priamo na dlážke. Obliekal sa vždy do toho istého pláštá, ktorý v noci používal ako prikrývku. Počas štyridsaťdňového pôstu mu postačovalo jedno jedlo za týždeň.[46]

Schopnosť pomáhať druhým sa u Severina prejavuje viacerými smermi. Výrazná je u neho starosť o chudobných a biednych, ktorých zachraňoval nielen pred hladom a nedostatkom všetkého druhu, ale aj ich vyslobodzoval a vykupoval zo zajatia germánskych nájazdníkov a terapeutická činnosť, pomocou ktorej uzdravoval chorých ľudí. Keď vo Favianis hrozil hlad, tak svojou autoritou a príhovorom presvedčil bohatú ženu skrývajúcu zásoby potravín, aby ich rozdala ľudu a zároveň svojimi modlitbami spôsobil uvoľnenie ľadu na Dunaji, vďaka čomu prišli lode so zásobami. O chudobných a zajatcov sa staral nielen vo Favianis, ale aj v okolitých kasteloch, keď zabezpečil, aby sa ľudia mohli nasýtiť. Severinus zaviedol desiatky, ktoré sa platili v obilí a v odevoch, ktoré využíval pre zabezpečenie núdznych. Pri nedostatku oleja ako dôležitej potraviny zabezpečil jeho zázračné rozmnoženie, aby sa dostalo na všetkých v Lauriacu.[47] Vo veľkej miere sa Severinus venoval záchrane provinciálov z germánskeho zajatia, pričom ich buď vykupoval, alebo osobne prešiel za Dunaj, aby zapôsobil na únoscov a tí potom zajatcov vydali.[48] Eugippius nám zanechal viaceré zmienky o uzdraveniach vážne chorých ľudí, o ktoré sa Severinus zaslúžil. Viackrát vyliečil malomocných, muža trpiaceho dvanásť rokov chorobou kostí, pri ktorej nemohol chodiť. Uzdravil na smrť chorú ženu i bratov mníchov z rôznych chorôb a okrem toho poznal rôzne lieky, ktoré chorým predpisoval.[49]

Výnimočnosť svätého muža Severina sa prejavovala aj v konaní mocných činov, spomedzi ktorých sme už spomenuli uzdravovania. Medzi jeho ďalšie mocné činy patrí jeho schopnosť ovládania živej a neživej prírody, uvoľňovania ľadu pre lode so zásobami, odvracania obilnej sneti alebo zahňania kobyliiek ohrozujúcich úrodu. Ďalej zázrak zapálenia sviečok, ktoré odhalili bezbožníkov, zapálenie svetiel samých od seba, zabránenie zaplavovaniu kostola stojaceho na brehu rieky znakom kríža, podivuhodné chovanie medveďa, ktorý sa v hlbokoj zime vynoril zo svojho brlohu, aby prerážal cestu pútnikom cestujúcim za Severinom hlbokými snehovými závejmi. Medzi najväčšie mocné činy patrilo vzkriesenie mŕtveho, ktorý ho však poprosil nech neruší jeho večný pokoj.[50] K Božím darom, ktoré sv. Severinus obdržal, patrilo aj prorocký duch a schopnosť predvídať udalosti, ktoré sa majú stať. Veľakrát vystríhal jednotlivé mestá pred hroziacimi prepadmi a nájazdami nepriateľov. Vo videní sa

dozvedel o smrti vojakov z Batavis, ktorých telá sa plavia po rieke a vystríhal vládcu Flaccithea pred nástrahami a pod.[51]

Svätý muž dokázal svoju autoritu využiť tiež vo vzťahu ku germánskych kráľom a aristokracii, s ktorými vyjednával ako rovný s rovnými a často si dokázal presadiť svoj názor. Viackrát rokoval s mnohými kráľmi prímerie a prepustenie zajatcov. Neohrozene sa postavil trikrát rugijským a raz alamanskému kráľovi, pričom z textu vyplýva, že pri rozhovore so Severinom mali panovníci strach a obavy. Alamanský kráľ Gibuldus sa dokonca priznal, že nikdy nemal taký strach, ani v najhorších bitkách ako práve pri Severinovi. Často napomínal germánsku elitu, aby žila podľa slov svätého písma a neutláčala chudobných a núdzných. Kráľ Flaccitheus a po ňom aj jeho syn Feletheus sa s ním dokonca radili o dôležitých otázkach svojho kráľovstva. Severinus vystupoval tvrdo proti Feletheovej manželke Giso a varoval pred vyplienením Severinovho kláštora aj kráľovho brata Ferderucha.[52]

Všetky problémy, či už obrana pred vpádmi, ohrozenia, choroby a napomínania, Severinus riešil duchovnými zbraňami, pôstami a modlitbami či zhromažďovaním veriacich v chrámoch na bohoslužbách, čo podľa Eugippia malo vždy úspech. Severinus ale v prípade potreby neváhal napomenúť a povzbudiť obyvateľov miest, aby sa nepriateľovi postavili tiež so zbraňami v rukách a v boji.[53] Jeho pôsobenie ako učiteľa pokory, dlhých pôstov a modlitieb mu prinášalo tiež spory s cirkevnou hierarchiou, ktorá sa mu nechcela podriaďiť, čo môže súvisieť so snahou vtedajšej cirkvi dostať mníšske komunity pod dohľad lokálnych biskupstiev. Toto odmietnutie slov svätého muža malo vždy za následok katastrofu, porážku v boji a mŕtvych i zajatých.[54]

Severinus v Eugippiovom podaní sa snaží tiež o *imitatio Christi* (napodobňovanie Krista), na ktoré odkazujú viaceré epizódy ako zázračné rozmnoženie oleja, uzdravovanie, vzkriesenie mŕtveho a snaha nedať si slúžiť, ale naopak pri každej príležitosti pomáhať a slúžiť ostatným.[55] Pritom Severinus vždy pripisoval zásluhy za všetko, čo vykonal, jedine Bohu a nikdy nie sebe samému.

Severinus z Norica nemal žiadne oficiálne poverenie pre svoju činnosť, nezastupoval ani svetskú, ani cirkevnú moc a napriek tomu to bol výnimočný pastier svojho stáda. Jeho vystupovanie bolo prekryté jeho charizmou a autoritou a všetko svoje úspešné konanie a zásluhy za neho pripisoval Bohu. Celý svoj život po svojom obrátení (*conversiu*), venoval tomu, aby si zaslúžil stať sa hodným nebeskej vlasti, pričom sa často snažil o napodobňovanie svojho jediného Pána Ježiša Krista. Jeho pôsobenie v Noricu vytváralo prostredie, v ktorom sa ešte nejaký čas dokázal udržať rímsky spôsob života. Pod jeho vplyvom boli aj vládcovia germánskych Rugiov a Alamannov, vďaka čomu neboli ich zásahy do života provinciálov úplne neznesiteľné. A hoci nebol biskupom, vystupoval ako prirodzený vodca – pastier svojho spoločenstva, ktorý bol ozbrojený len svojou vierou v Krista a slávou svojich skutkov pokánia a milosrdenstva. Biskupská hodnosť mu bola dokonca ponúknutá, ale on ju odmietol, pretože chcel byť nasmerovaný len na službu Pánovi. Táto služba sa u neho prejavovala jeho zásahmi v prospech svojho rímskeho spoločenstva a starostlivosťou o všetkých obyvateľov Norica, predovšetkým však o tých najnižšie postavených.

L i t e r a t ú r a

BABIC, Marek: *Od antiky k stredoveku. Dejiny neskorého rímskeho cisárstva medzi rokmi 284-476.*

Brno: CDK 2009.

BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: Římané a Germáni v horním Podunají ve světle Eugippiova Commemoratoria. In: *SPFFBU E 37*, Brno: MU, 1982, s. 69 – 80.

BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad 2003.

BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: Úloha světce ve společnosti 5. – 8. století. In: *Svátec a jeho funkce v společnosti I*. Eds. Rastislav Kožíak – Jaroslav Nemeš. Bratislava: Chronos, 2006, s. 55 – 68.

BERSCHIN, Walter: *Biographie und Epochenstil im lateinischen Mittelalter I*. Stuttgart: Hiersemann 1986.

BONA, Istvan: Severiana. In: *Acta antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae*. Tomus 21, 1973, s.

281 - 338.

BRATOŽ, Rajko: Der „heilige Mann“ und seine Biographie. (unter besonderer Berücksichtigung von: Eugippius, Leben des heiligen Severin). In: SCHARER, Anton - SCHEIBELREITER, Georg (eds.): *Historiographie im frühen Mittelalter*. Wien - München: R. Oldenbourg Verlag 1994, s. 222 - 252.

BRATOŽ, Rajko: *Severinus und seine Zeit*. Wien: Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften 1983.

BYSTRICKÝ, Peter: *Stahovanie národov (454-568). Ostrogóti, Gepidi, Langobardi a Slovania*. Bratislava: Pro historia 2008.

EUGIPPIUS: *Vita sancti Severini. Das Leben des heiligen Severin*. Leteinisch/Deutsch. Übersetzt und herausgegeben von Theodor Nüsslein. Stuttgart: Philipp Reclam 2011.

GOFFART, Walter: Does the *Vita s. Severini* Have an Underside? In: POHL, Walter, DIESENBERGER, Maximilian (eds.): *Eugippius und Severin. Der Autor, der Text und der Heilige*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, s. 33 - 39.

HEATHER, Peter: *Der Untergang der Römischen Weltreichs*. Reinbeck bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag 2011.

JIRKAL, Emanuel: *Obraz postavenia biskupa v diele Historia persecutionis Africanae provinciae temporum Geiserici et Hunerici regum Vandalorum od Victora z Vity*. In: *Constantine's Letters* 13/1 (2020), s. 3 - 15.

JIRKAL, Emanuel: *Postavenie biskupa na prelome antiky a stredoveku*. In: *Studia historica Nitriensia* 24/1 (2020), s. 3-17.

KRAUSE, Jens-Uwe: *Geschichte der Spätantike*. Tübingen: A. Francke Verlag 2018.

LOTTER, Fridrich: *Severinus von Noricum. Legende und historische Wirklichkeit*. Stuttgart: Anton Hiersemann 1976.

NEUMANN, Johannes: *Bischof I*. In: *Theologische Realenzyklopädie, Band VI, Bibel - Böhmen und Mähren*. Berlin - New York: Walter de Gruyter 1980, s. 653 - 682.

NOLL, Rudolf: *Das Leben des Heiligen Severin. Leteinisch und Deutsch*. Passau: Passavia Universitätsverlag 1981.

PIETRI, Charles: *Die Geschichte des Christentums. Religion, Politik, Kultur. Band 2: Das Entstehen der einen Christenheit (250-430)*. Freiburg - Basel - Wien: Herder 1995.

SCHWARCZ, Andreas: *Severinus of Noricum between Fact or Fiction*. In: POHL, Walter, DIESENBERGER, Maximilian (eds.): *Eugippius und Severin. Der Autor, der Text und der Heilige*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, s. 25 - 31.

ROSENBERG, Veit, *The Saint and the Bishop: Severinus of Noricum*. In: LEEMANS, Johann et al. (eds.): *Episcopal Elections in Late Antiquity*. Berlin - Boston: Walter de Gruyter 2011, s. 203 - 216.

STEINACHER, Roland: *Die Vandalen. Aufstieg und Fall eines Barbarenreichs*. Stuttgart: Klett-Cotta 2016.

WOLFRAM, Herwig: *Die Goten. Von den Anfängen bis zur Mitte des sechstes Jahrhunderts*. München: C. H. Beck 1990.

WOLFRAM, Herwig: *Grenzen und Räume - Österreichische Geschichte. Geschichte Österreichs vor seiner Entstehung 378-907*. Wien: Ueberreuter 1995.

WOOD, Ian: *The Monastic Frontiers of the Vita Severini*. In: POHL, Walter, DIESENBERGER, Maximilian (eds.): *Eugippius und Severin. Der Autor, der Text und der Heilige*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, s. 41 - 51.

P o z n á m k y

[1] Táto štúdia vznikla v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/0006/18 „Imago episcopi - moc biskupa a jej prezentácia v stredoveku“.

[2] PIETRI, Charles: *Die Geschichte des Christentums. Religion, Politik, Kultur. Band 2: Das Entstehen der einen Christenheit (250-430)*. Freiburg - Basel - Wien: Herder 1995, s. 657 - 662; KRAUSE, Jens-Uwe: *Geschichte der Spätantike*. Tübingen: A. Francke Verlag 2018, s. 335 - 336.

K úpadku štátnej správy v Gallii pozri napr. HEATHER, Peter: *Der Untergang der Römischen*

- Weltreichs. Reinbeck bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag 2011, s. 476 – 487.
- [3] WOLFRAM, Herwig: *Grenzen und Räume – Österreichische Geschichte. Geschichte Österreichs vor seiner Entstehung 378-907*. Wien: Ueberreuter 1995, s. 33 – 57.
- [4] Eugippius, *Ep. Ad Pasch. 1: Ante hoc ferme biennium, consulatu scilicet Inportuni...* Text podľa dvojazyčného vydania: EUGIPPIUS: *Vita sancti Severini. Das Leben des heiligen Severin*. Leteinisch/Deutsch. Übersetzt und herausgegeben von Theodor Nüsslein. Stuttgart: Philipp Reclam 2011.
- [5] LOTTER, Fridrich: *Severinus von Noricum. Legende und historische Wirklichkeit*. Stuttgart: Anton Hiersemann 1976, s. 21 – 36.
- [6] GOFFART, Walter: Does the *Vita s. Severini* Have an Underside? In: POHL, Walter, DIESENBERGER, Maximilian (eds.): *Eugippius und Severin. Der Autor, der Text und der Heilige*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, s. 33 – 39 uvádza iný názor, podľa ktorého je to dielo len fiktívne situované do Pobrežného Norica, v skutočnosti je však napísané, aby vykreslilo napätie medzi Rimanmi a „barbarmi“ – Gótmami v Itálii v dobe svojho vzniku a vyjadrilo nemožnosť pokojného spoluzitia medzi nimi navzájom.
- [7] Eugippius, *Vita Severini* 44,5-46,2. K údajom o Eugippiovom živote pozri LOTTER, Fridrich: *Severinus von Noricum, c. d.*, s. 21 – 37; BRATOŽ, Rajko: *Severinus und seine Zeit*. Wien: Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften 1983, s. 7 – 15.
- [8] BERSCHIN, Walter: *Biographie und Epochenstil im lateinischen Mittelalter I*. Stuttgart: Hiersemann 1986, s. 83 – 84. BONA, Istvan: *Severiana*. In: *Acta antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae*. Tomus 21, 1973, s. 282 – 283.
- [9] BYSTRICKÝ, Peter: *Stahovanie národov (454-568). Ostrogóti, Gepidi, Langobardi a Slovania*. Bratislava: Pro historia 2008, s. 13 – 17; BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad 2003, s. 70 – 71; 299 – 318; BABIC, Marek: *Od antiky k stredoveku. Dejiny neskorého rímskeho cisárstva medzi rokmi 284-476*. Brno: CDK 2009, s. 195 – 196; WOLFRAM, Herwig: *Grenzen und Räume – Österreichische Geschichte. Geschichte Österreichs vor seiner Entstehung 378-907*, s. 34 – 35.
- [10] Eugippius, *Vita Severini* 1.4-5; 2.1-2; BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: Římané a Germáni v horním Podunají ve světle Eugippiova Commemoratoria. In: *SPFFBU E 37*, Brno: MU, 1982, s. 70 – 71.
- [11] Eugippius, *Vita Severini* 5.1-4.
- [12] Eugippius, *Vita Severini* 8.1; 31.1-6.
- [13] WOLFRAM, Herwig: *Grenzen und Räume – Österreichische Geschichte. Geschichte Österreichs vor seiner Entstehung 378-907*, s. 38.
- [14] Eugippius, *Vita Severini* 42.1-3; 44. 1-3.
- [15] Eugippius, *Vita Severini* 8.3-6; 44.3-5.
- [16] BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: *Stěhování národů*, s. 309 – 312; WOLFRAM, Herwig: *Grenzen und Räume – Österreichische Geschichte*, s. 53 – 55.
- [17] BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: Římané a Germáni v horním Podunají ve světle Eugippiova Commemoratoria, s. 71.
- [18] Jordanes, *Getica* 50.263; 51.270; WOLFRAM, Herwig: *Die Goten. Von den Anfängen bis zur Mitte des sechstes Jahrhunderts*. München: C. H. Beck 1990, s. 261.
- [19] Apoll. Sid. *Carmina* 5.471-477.
- [20] BABIC, Marek: *Od antiky k stredoveku*, s. 216 – 217; HEATHER, Peter: *Der Untergang der Römischen Weltreichs*, s. 458 – 459; BYSTRICKÝ, Peter: *Stahovanie národov (454-568)*, s. 33, pozn. 136.
- [21] Eugippius, *Vita Severini* 17.4; Apoll. Sid. *Carmina* 2.377.
- [22] Eugippius, *Vita Severini* 5-1-4.
- [23] Jordanes, *Getica* 53.273-275.
- [24] Jordanes, *Getica* 53.277-281; BYSTRICKÝ, Peter: *Stahovanie národov (454-568)*, s. 40 – 41; WOLFRAM, Herwig: *Die Goten*, s. 263 – 267.
- [25] Eugippius, *Vita Severini* 7.1-2; stretnutie Odoakera so Severinom je citované tiež v Anon. *Val*.

10.45-46; Jordanes, *Getica* 46.242.

[26] Eugippius, *Vita Severini* 44.5-7 – vystahovanie do Italie; Eugippius, *Vita Severini* 22.4-5 – dobytie Batavis. BYSTRICKÝ, Peter: *Sťahovanie národov (454-568)*, s. 42 – 44; HEATHER, Peter: *Der Untergang der Römischen Weltreichs*, s. 491 – 493; WOLFRAM, Herwig: *Grenzen und Räume – Österreichische Geschichte. Geschichte Österreichs vor seiner Entstehung 378-907*, s. 36 – 39.

[27] K datovaniu LOTTER, Fridrich: *Severinus von Noricum*, s. 206 – 210; Eugippius, *Vita Severini* 19.1-5; 22.1-2; 25.3 – Alamanni v Noricu Mediterraneu; 27.3 – nájazd Thuringov; 24.3 – prepad Ioviaca Herulmi.

[28] Eugippius, *Vita Severini* 3.1-3.

[29] Eugippius, *Vita Severini* 28.2 – nedostatok oleja; 22.2 – povolenie obchodu Eugippius, *Vita Severini* 6.4; 9.1 – pravidelné trhy. Porovnaj BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: *Římané a Germáni v horním Podunají ve světle Eugippiova Commemoratoria*, s. 71.

[30] Eugippius, *Vita Severini* 1.2 – Asturis; 11.2-3 – Cucullis; 13.1 – Iuvao; 15.1 – Quintanis; 24.2-3 – Ioviacum len nepriamo.

[31] BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: *Římané a Germáni v horním Podunají ve světle Eugippiova Commemoratoria*, s. 76.

[32] Eugippius, *Vita Severini* 8.1 – Giso; 24.3 – Heruli v Ioviacu. WOLFRAM, Herwig: *Grenzen und Räume – Österreichische Geschichte. Geschichte Österreichs vor seiner Entstehung 378-907*, s. 44 – 45; k pomerom vo Vandalskom kráľovstve pozri STEINACHER, Roland: *Die Vandalen. Aufstieg und Fall eines Barbarenreichs*. Stuttgart: Klett-Cotta 2016.

[33] Eugippius, *Vita Severini* 2.1-2 – zemetrasenie; 43.9 – smrť; WOLFRAM, Herwig: *Grenzen und Räume – Österreichische Geschichte. Geschichte Österreichs vor seiner Entstehung 378-907*, s. 47.

[34] K postaveniu a významu biskupa v neskorej antike pozri napr. štúdie JIRKAL, Emanuel: *Postavenie biskup na prelome antiky a stredoveku*. In: *Studia historica Nitriensia* 24/1 (2020), s. 3-17; JIRKAL, Emanuel: *Obraz postavenia biskupa v diele Historia persecutionis Africanae provinciae temporum Geiserici et Hunerici regum Vandalorum od Victora z Vity*. In: *Constantine's Letters* 13/1 (2020), s. 3 – 15; ; KRAUSE, Jens-Uwe: *Geschichte der Spätantike*. Tübingen: A. Francke Verlag 2018, s. 329 – 346.

[35] NOLL, Rudolf: *Das Leben des Heiligen Severin. Leteinisch und Deutsch*. Passau: Passavia Universitätsverlag 1981, s. 21; LOTTER, Fridrich: *Severinus von Noricum*, s. 242 – 260; BONA, Istvan: *Severiana*, s. 317 – 327. Porovnaj tiež SCHWARCZ, Andreas: *Severinus of Noricum between Fact or Fiction*. In: POHL, Walter, DIESENBERGER, Maximilian (eds.): *Eugippius und Severin. Der Autor, der Text und der Heilige*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, s. 25 – 31. V rámci štúdie nebudem sledovať túto debatu, zhrnutie viacerých prístupov podáva napr. BRATOŽ, Rajko: *Der „heilige Mann“ und seine Biographie*. (unter besonderer Berücksichtigung von: Eugippius, *Leben des heiligen Severin*). In: SCHARER, Anton – SCHEIBELREITER, Georg (eds.): *Historiographie im frühen Mittelalter*. Wien – München: R. Oldenbourg Verlag 1994, s. 246 – 252.

[36] Eugippius, *Ep. Ad Pasch.* 7-10.

[37] BRATOŽ, Rajko: *Der „heilige Mann“ und seine Biographie*, s. 232; LOTTER, Fridrich: *Severinus von Noricum*, s. 61.

[38] Eugippius, *Ep. Ad Pasch.* 10.

[39] MARKSCHIES, Christoph: *Mezi dvěma světy. Dějiny antického křesťanství*. Praha: Vyšehrad 2005, s. 194 – 195; NEUMANN, Johannes: *Bischof I*. In: *Theologische Realenzyklopädie, Band VI, Bibel – Böhmen und Mähren*. Berlin – New York: Walter de Gruyter 1980, s. 665 – 666.

[40] Sulpicius Severus. *Vita Martini* 9.

[41] Eugippius, *Vita Severini* 21.1-2.

[42] Eugippius, *Vita Severini* 9.4: *...sufficere sibi dicens, quod solitudine desiderata privatus ad illam divinitus venisset provinciam, ut turbis tribulantium frequentibus interesset*. K podobným prípadom odmietnutia biskupskej hodnosti, ktoré boli často neúspešné porovnaj BRATOŽ, Rajko: *Der „heilige Mann“ und seine Biographie*, s. 232 pozn. 41; WOOD, Ian: *The Monastic Frontiers of the Vita Severini*. In: POHL, Walter, DIESENBERGER, Maximilian (eds.): *Eugippius und Severin. Der Autor,*

der Text und der Heilige. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, s. 49; V tejto súvislosti je zaujímavá štúdia Veita Rosenberga, ktorý prináša porovnania viacerých svätých mužov, ktorí odmietli biskupskú hodnosť, ale na rozdiel od Severina boli napokon prinútení sa na biskupský stolec aj posadiť. ROSENBERG, Veit, *The Saint and the Bishop: Severinus of Noricum*. In: LEEMANS, Johann et al. (eds.): *Episcopal Elections in Late Antiquity*. Berlin - Boston: Walter de Gruyter 2011, s. 203 - 216.

[43] Eugippius, *Vita Severini* 1.1 - *tunc itaque sanctissimus Dei famulus Severinus... vivens iuxta evangelicam apostolicamque doctrinam, omni pietate et castitate praeditus, in confesione catholicae fidei venerabile propositum sanctis operibus adimplebat*. Úlohe svätca Severina sa vo svojej štúdiu venuje tiež BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila: Úloha svätce ve společnosti 5. - 8. století. In: *Svātec a jeho funkcie v spoločnosti I*. Eds. Rastislav Kožiak - Jaroslav Nemeš. Bratislava: Chronos, 2006, s. 55 - 68.).

[44] Tieto označenia sa vyskytujú v celom životopise, v úvodných listoch a v zozname kapitol. Presné miesta výskytu podáva LOTTER, Fridrich: *Severinus von Noricum*, s. 78 - 78; a len zhrňujúce súčty BRATOŽ, Rajko: *Der „heilige Mann“ und seine Biographie*, s. 227.

[45] Eugippius, *Vita Severini* 3.2 - *Ef* 5.5; 4.3 - *Ex* 14.14; 4.11 - *Ef* 1.4; 9.4 - *Gn* 19; 12.2 - *Joel* 2.15-16; 36.2 - *1Kor* 5.5; 40.5 - *Gn* 50.25; 43.2 - *Gn* 49 a *Heb* 13.7 a 11.8; 44.4 - *1Krn* 28.9 a *2 Kr* 4.17; 43.5 - *Ž* 51.19; 43.7 - *Sk* 30.32; 43.8 - *Ž* 150.

[46] Eugippius, *Vita Severini* 4.6-7; 4.8-9 - pôsty a chodenie naboso; 17.2-3 - týždne trvajúce pôsty a tvrdá zima; 39.1 - modlitby a odriekanie, pobyt v ústraní; 39.2 - lôžko, plášť, pôsty.

[47] Eugippius, *Vita Severini* 3.1-3 - hlad vo Favianis 17.1 - sýtenie chudobných; 17.4; 18.1-2 - desiatky; 29.1 a 44.1- zbierky šatstva; 28.2-4 - olej.

[48] Eugippius, *Vita Severini* 4.1 a n.; 8.1 a n.; 9.1; 10.1-2; 19.3-5.

[49] Eugippius, *Vita Severini* 6.1-5; 14.1-3; 26.1-2; 33.1-2; 34.1-2; 38.1-2; 39.1.

[50] Eugippius, *Vita Severini* 3.3 - uvoľnený ľad; 12.1-4 - kobyľky; 18.1-2 - obilná sneť; 11.2-3; 13.1-2 - zapálenie svetiel; 15.1-4 - ukončenie zaplavovania kostola; 29.2-4 - medveď; 16.4-5 - vzkriesenie mŕtveho.

[51] Eugippius, *Vita Severini* 5.3-4 - Flaccitheus; 20.1-2 - mŕtvi vojaci; 22.2-5 - prepadnutie Batavis; 24.1-3 - nájazd na Ioviacum; 25.1-3 hrozba pre Tiburniu.

[52] Eugippius, *Vita Severini* 5.1-2 - Flaccitheus; 8.1; 31.1-6 - Feletheus ; 8.2 a n.; 19.1-5 Gibuldus; 40.1-3 - Giso; 42.1-3 - Ferderuchus.

[53] Eugippius, *Vita Severini* 3.1-3; 25.1-3; 27.1-3; 30.1-5.

[54] Eugippius, *Vita Severini* 1.2; 22.3; 24.2-3; 30.2-4. BRATOŽ, Rajko: *Der „heilige Mann“ und seine Biographie*, s. 236.

[55] Eugippius, *Vita Severini* 28.3.

PhDr. Emanuel Jirkal, PhD.

Katedra histórie FF UKF Nitra

Hodžova 1

94901 Nitra

e-mail: ejirkal@ukf.sk